

Modernare adoptionsregler

Till civilutskottet

Civilutskottet beslutade den 17 april 2018 att ge socialutskottet tillfälle att senast den 3 maj 2018 yttra sig över proposition 2017/18:121 Modernare adoptionsregler och motioner i de delar som berör socialutskottets beredningsområde.

Socialutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som rör socialutskottets beredningsområde och över motionerna 2017/18:4002 av Mikael Eskilander m.fl. (SD), 2017/18:4006 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkandena 7–9 och 2017/18:4007 av Mats Green m.fl. (M, C) yrkande 2. Motionsyrkandena rör frågor om nationella adoptioner, enskild adoption och medgivandeutredningar.

Socialutskottet anser att civilutskottet bör tillstyrka propositionen i de delar som rör socialutskottets beredningsområde och avstyrka motionsyrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (M, SD, C, KD).

Utskottets överväganden

Propositionen

Nationella adoptioner

Regeringen anför att både 2008 års adoptionsutredning och 2015 års tvångsvårdsutredning ger stöd för att det kan finnas anledning att aktualisera frågan om adoption i fler fall än i dag. Utredningarna kommer fram till att det bör utvecklas arbetsmetoder för att främja samförståndslösningar. 2015 års tvångsvårdsutredning konstaterar att socialnämnden, inom ramen för nuvarande regler, har en viktig roll när det gäller att bemöta föräldrar på ett professionellt sätt om de önskar adoptera bort sitt barn. Den utredningen konstaterar även att det är viktigt att familjehemsföräldrar kan få information om vilka möjligheter som finns att i frivilliga former adoptera det placerade barnet och få stöd i en sådan process (SOU 2015:71 s. 676 f.). Inom Socialstyrelsen pågår arbete med revideringar av olika relevanta publikationer för att bl.a. uppmärksamma möjligheten till adoption. Frågan övervägs vidare inom ramen för regeringens arbete med den sociala barn- och ungdomsvården. I detta arbete ingår även att överväga om det finns anledning att i Sverige utveckla arbetet med s.k. öppna adoptioner. Mot denna bakgrund finns det enligt regeringen inte anledning att inom ramen för detta lagstiftningsärende överväga ytterligare åtgärder för att främja samförståndslösningar om adoption.

Enskild adoption

Den som vill genomföra en internationell adoption ska enligt 4 § första meningen lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling anlita en auktoriserad adoptionssammanslutning. I enstaka fall av adoption som avser släktingbarn eller där det finns andra särskilda skäl får adoption ske utan medverkan av en auktoriserad sammanslutning (4 § andra meningen). Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd ska i sådana fall pröva om förfarandet är godtagbart innan barnet lämnar landet. Detta kallas enskild adoption.

Enligt regeringen finns det inte skäl att nu begränsa möjligheterna till enskild adoption (s. 108 f.). Eftersom frågan om i vilka fall enskild adoption bör tillåtas hänger samman med hur adoptionsverksamheten i stort är organiserad och hur den möter de behov som finns är det enligt regeringen rimligt att dessa frågor behandlas i ett sammanhang, vilket inte kan göras i detta lagstiftningsärende. Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 konstaterat att det finns behov av att anpassa nuvarande organisering av adoptionsförmedlingsverksamheten och det stöd som lämnas i samband med internationell adoption till nya förhållanden (prop. 2016/17:1 utg.omr. 9 s. 164). Regeringen avser alltså att återkomma till frågan om den

internationella adoptionsverksamheten. 2008 års adoptionsutrednings förslag om att begränsa möjligheten till enskild adoption bör mot denna bakgrund inte genomföras, anför regeringen.

För att avstyra olämpliga adoptioner i ett så tidigt skede som möjligt föreslår regeringen (s. 101 f.) att det vid adoption av ett känt barn ska prövas om adoptionen kan antas vara till barnets bästa redan vid socialnämndens medgivandeprövning.

Medgivandeutredningar

Regeringen föreslår att socialnämnden vid medgivandeprövningen ska göra en samlad bedömning av sökandens lämplighet (s. 95 f.). Regeringen föreslår därför att bestämmelsen i 6 kap. 12 § socialtjänstlagen (2001:453) bör formuleras om. Vid den samlade bedömningen ska enligt regeringens förslag särskilt beaktas

- sökandens kunskaper och insikter om adoptivbarn och deras behov och den planerade adoptionens innebörd
- sökandens personliga egenskaper och sociala nätverk
- sökandens ålder och hälsotillstånd
- stabiliteten i relationen, om ett medgivande söks av makar eller sambor.

Motionerna

Nationella adoptioner

I kommittémotion 2017/18:4007 av Mats Green m.fl. (M, C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över hur möjligheterna till nationella adoptioner kan stärkas. Motionärerna anför att socialtjänsten bör ta ett samtal om möjligheten till adoption med de biologiska föräldrar som har så allvarliga svårigheter att de inte heller senare kommer att klara av ett föräldransvar. I kommittémotion 2017/18:4002 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) och motion 2017/18:4006 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 9 finns liknande förslag.

Enskild adoption

I motion 2017/18:4006 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om enskild adoption. Motionärerna hänvisar till de remissinstanser som tillstyrker 2008 års adoptionsutrednings förslag om att begränsa möjligheterna till enskild adoption (SOU 2009:61). Motionärerna anser att det inte finns skäl att riskera en sämre kvalitet i en adoptionsutredning och föreslår därför att tillstånd till enskild adoption endast ska lämnas med de restriktioner som utredningen föreslog.

Medgivandeutredningar

I motion 2017/18:4006 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att se över regelverket och lagstiftningen för att få till mer likvärdiga medgivandeutredningar vid adoption. Motionärerna hänvisar till att dessa utredningar i dag är av skiftande kvalitet.

Tidigare behandling i socialutskottet

Utskottet avslag genom förenklad beredning motionsyrkanden om nationella adoptioner i sitt av riksdagen godkända betänkande 2017/18:SoU13 Socialtjänstfrågor (s. 104). Utskottet såg ingen anledning att göra en annan bedömning än den som utskottet tidigare gjort i sitt av riksdagen godkända betänkande 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor. Utskottet anförde då att frågan om långsiktighet och stabilitet för långvarigt placerade barn var föremål för beredning av LVU-utredningen och att det därför inte fanns skäl för riksdagen att ta något initiativ (s. 67).

Utskottet behandlade även ett motionsyrkande om medgivandeutredningar i betänkande 2017/18:SoU13 (s. 84). Utskottet noterade att det finns detaljerade rekommendationer till stöd för handläggningen av ärenden som rör utländska adoptioner i Socialstyrelsens allmänna råd. Utskottet ansåg därför att motionen till viss del fick anses tillgodosedd och avstyrkte inte den.

Utskottets ställningstagande

Socialutskottet konstaterar att syftet med regeringens förslag om att modernisera regelverket för adoption är att stärka barnrättsperspektivet och skapa bättre förutsättningar för ett effektivt förfarande som uppfyller högt ställda krav på rättssäkerhet. Socialutskottet ser positivt på de förslag om att modernisera regelverket för adoption som berör utskottets beredningsområde.

När det gäller motionsyrkanden om att se över hur möjligheterna till nationella adoptioner kan stärkas konstaterar socialutskottet att regeringen bereder frågan inom ramen för arbetet med den sociala barn- och ungdomsvården. Socialutskottet anser att detta arbete bör avvaktas.

Eftersom frågan om i vilka fall enskild adoption bör tillåtas hänger samman med hur adoptionsverksamheten i stort är organiserad och hur den möter de behov som finns är det enligt regeringen rimligt att dessa frågor behandlas i ett sammanhang. Socialutskottet delar regeringens bedömning att det inte finns skäl att nu begränsa möjligheterna till enskild adoption.

Socialutskottet har nyligen konstaterat (se bet. 2017/18:SoU13 s. 84) att det finns detaljerade rekommendationer till stöd för handläggningen av ärenden som rör utländska adoptioner i Socialstyrelsens allmänna råd. Socialutskottet anser därför att det inte heller nu finns skäl för riksdagen att ta något initiativ till ett motionsyrkande om medgivandeutredningar.

Sammanfattningsvis anser således socialutskottet att civilutskottet bör tillstyrka propositionen i de delar som rör socialutskottets beredningsområde

och avstyrka motionerna 2017/18:4002 (SD), 2017/18:4006 (KD) yrkandena 7–9 och 2017/18:4007 (M, C) yrkande 2.

Stockholm den 3 maj 2018

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Lennart Axelsson (S), Katarina Brännström (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Mikael Dahlgvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Kristina Nilsson (S), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Barbro Westerholm (L), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S), Ann-Britt Åsebol (M) och Maj Karlsson (V).

Avvikande meningar

1. Nationella adoptioner (M, SD, C, KD)

Emma Henriksson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Katarina Brännström (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Anders W Jonsson (C), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Ann-Britt Åsebol (M) anför:

Vid långvariga familjehemsplaceringar av små barn anser vi att socialtjänsten i vissa fall bör inleda ett samtal med de biologiska föräldrarna om möjligheten till adoption. Enligt en kartläggning som Socialstyrelsen gjort väcks frågan av socialtjänsten i mycket liten utsträckning och för ett litet antal barn (Nationella adoptioner av barn i familjehem, Socialstyrelsen, mars 2014). Vi menar att det bl.a. kan bero på att det inte framgår av lagstiftning eller vägledning att socialtjänsten bör uppmärksamma möjligheten till adoption för barn som är placerade eller kan komma att placeras i familjehem.

Vi vill se över hur möjligheterna till nationella adoptioner kan stärkas. I detta arbete ska det säkerställas att individuella bedömningar görs och att de blivande adoptivföräldrarnas lämplighet utreds för att uppnå barnets bästa.

Socialstyrelsen eller en annan lämplig myndighet bör få i uppdrag att ta fram en långsiktig och hållbar strategi för nationella adoptioner.

Sammanfattningsvis anser vi således att civilutskottet bör tillstyrka motionerna 2017/18:4002 (SD), 2017/18:4006 (KD) yrkande 9 och 2017/18:4007 (M, C) yrkande 2.

2. Enskild adoption och medgivandeutredningar (KD)

Emma Henriksson (KD) anför:

Det finns enligt min mening inte skäl att riskera en sämre kvalitet i en adoptionsutredning. Jag anser därför att tillstånd till enskild adoption endast ska få lämnas med de restriktioner som 2008 års adoptionsutredning föreslog (SOU 2009:61). Utredningen framhöll den generellt bättre kvalitet som auktoriserade adoptionssammanslutningar håller i sina adoptionsutredningar.

Jag konstaterar vidare att socialtjänstens medgivandeutredningar vid adoption ofta är av skiftande kvalitet. Inspektionen för vård och omsorg har uppmärksammat att kommuner brustit i dessa utredningar. För att få till mer likvärdiga utredningar anser jag att regelverket för medgivandeutredningar behöver ses över.

Sammanfattningsvis anser jag således att civilutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4006 (KD) yrkandena 7 och 8.